

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. III. Temperantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

tur propriè juxta illud Christi: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*, est actus, quo Deum pro supremo Ente agnoscimus, eique nos tanquam summo rerum omnium Domino subjicimus: hæc adoratio Latria vulgò appellatur, Divinæq; naturæ ita competit, ut nulli prorsus alteri conveniat. Sacrificium latè sumptum, quod varias species continet, est oblatio, qua Deo aliquid exterius offertur ad eum placandum, & ut ejus nos imperio subditos esse profiteamur. Votum est deliberata promissio de aliquo bono facta Deo. Juramentum est, quo Deum ut testem assumimus in alicujus rei confirmationem. Adjuratio est invocatio Divini nominis, qua quempiam deprecando, aut compellendo ad aliquid faciendum, aut non faciendum inducimus. Laus est assumptio Divini Nominis in vocali cantu.

2. Est pietas, qua parentes, patriam &c. colimus. 3. Observantia, qua dignitate, ætate & sapientiâ præstantibus honor, cultusque defertur. 4. Obedientia, quâ voluntas prompta & facilis redditur ad superioris præcepta implenda. 5. Veritas, qua quis verbis & factis talem se præstat, qualis est in se. 6. Gratitude, quâ iis, qui de nobis bene meriti sunt, gratiam non solum habemus & agimus, sed etiam, cum possumus, referimus. 7. Liberalitas, quâ quis dispensat pecunias in usus bonos, sibi, suisque, & aliis. 8. Affabilitas, quâ quis in communi hominum consuetudine & congressu mediocriter & uti decet, se habet, studetque, quatenus potest, omnibus benignè obsequi. 9. Amicitia, quâ aliqui mutuam, apertamque benevolentiam habent, & se invicem bonis affici volunt ad aliquod bonum, & non ob solam jucunditatem; hanc sic definit Cicero: *Est voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensus*.

Ex his patet, quæ sint vitia justitiæ opposita, quæ uno injustitiæ nomine comprehenduntur; injustitia enim strictè accepta pro habitu, est inclinatio voluntatis non tribuendi cuique suum; & injuria dicitur, quod non jure fit, id est, inquit De Lugo, voluntaria læsio seu violatio juris alieni. Sicut autem justitiæ strictæ opponitur injustitia, sic etiam virtutes justitiæ affines sua habent vitia opposita v. g. gratitudini opponitur ingratitude, veritati mendacium, liberalitati avaritia & prodigalitas &c.

§. III.

Temperantia.

Temperantia est virtus, quæ in voluptatibus sensuum & doloribus moderandis posita est: ac potissimum voluptates, quæ gustu & tactu percipiuntur, moderatur; unde definitur ab Arist. *Mediocritas circa tactus, gustusque voluptates, & circa dolores*. Dicitur potissimum in gustu & tactu; nam quæ aliis sensibus percipiuntur voluptates, ut visu ex pictura, auditu ex musica, olfactu ex odoribus, secundario tantum ad temperantiam referri videntur, nisi sint causa vel occasio intemperantiæ circa priores sensus. Hinc Arist. observat in Probl. intemperantiæ nomen illis tantum vitiis tribui solere, quæ nobis cum belluis sunt communia: belluæ autem visu, auditu, & olfactu parum delectantur, sed magis gustu & tactu. Hac de causâ homines, qui gustui & tactui plus æquo indulgent, tanquam belluæ vulgò habentur, qualis

VI 2

I i i 2

fuit

fuit ille Philoxenus, quem ibidem notat Aristoteles, qui gruis collum sibi à natura concessum voluisset, quo diutius esculenta & poculenta sapere potuissent.

Partes integrales temperantiæ sunt duæ, nempe verecundia & honestas. Verecundia, inquit Arist. *Est metus quidam dedecoris & infamiae*, quo nimirum ad id, quod turpe & temperantiæ contrarium est, fugiendum inducimur: hanc si aliquando amittant juvenes, facile in qualibet intemperantiæ vitia prolabantur. Honestas autem est excellentia quædam honore digna ob spiritualem pulchritudinem, quâ quis, quod decorum est, quærit, & indecorum repellit.

Species intemperantiæ sunt potissimum quatuor, nempe sobrietas, abstinencia, castitas & pudicitia: quarum duæ priores in voluptatibus, quæ cibo & potu capiuntur, mediocritatem constituunt; posteriores verò voluptates venereas coercerent. Sobrietas est, ne quantitate aut qualitate peccetur in cibo, potuque sumendis: Abstinencia verò mediocritatem in ciborum delectatione constituit, alii tamen abstinenciam referunt ad cibum, & sobrietatem ad porum. Castitas & Pudicitia impuros libidinis actus & affectus cohibent, eâ differentiâ, quod castitas coercet, aut moderetur actus concupiscentiæ consummatos, pudicitia autem actus vel levissimos impediatur.

Partes temperantiæ potentiales sunt virtutes, quæ sub moderationis nomine comprehenduntur: moderatio autem circa tria versari potest. 1. Circa internos animi motus, exortos vel ex impetu passionis, & illos reprimit continentia, præsertim in pravis cupiditatibus, quæ ex tactu oriuntur: vel ex nimia audacia, & eos coercet humilitas, quæ hominis cupiditatem cohibet, ne in res magnas atque excelsas immoderate tendat, sed potius ad infimas se dejiciat: vel ex vindicta, & hos mansuetudo & clementia refrænat; illa iram moderatur, ista externis punitionibus modum adhibet. His adde moderationem in doloribus, non impotenti, sed patienti & æquo animo perferendis.

2. Moderatio versatur circa motus externos corporis, & illos moderatur modestia, quæ in neglectu honoris, aut immeriti, aut affectati & meriti consistit; non enim ille solus modestus dicendus est, qui, cum parva mereatur, non multum sibi tribuit, ut ait Arist. sed etiam is, qui magna meritis, honorem tamen non exigit, imò illum vel oblatum vel præstitum refugit & refusat.

3. Tandem moderatio versari potest circa res externas, vel superflua non inquirendo; & ad hoc spectat parcitas, vel etiam ornatus, quæ virtus habitum corporis & vestitum moderatur: vel nimis exquisita non requirendo, & ad hoc spectat simplicitas, quæ nimiam in hisce rebus inquirendis & concinnandis, ac in urbanioribus officiis præstandis sollicitudini modum ponit. His addi possunt Eutrapelia, quæ quis in ludis & jocis moderate, atque ut decet, se se habet: & misericordia, quæ alienæ miseriæ, quantum possumus, subvenimus.

